

Березіна Л.М.
Д.е.н., професор,
Баган Н.В.
Аспірант

Полтавська державна аграрна академія
М. Полтава, Україна

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Однією з актуальних проблем агропромислового комплексу України є інноваційний шлях розвитку сільськогосподарського виробництва. Широке впровадження інновацій в усіх напрямках діяльності аграрних підприємств сприяє: зростанню продуктивності праці, економії різних видів ресурсів, скороченню витрат і зниженню собівартості аграрно-продовольчої продукції, нарощуванню обсягів і підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва [1].

Останнім часом набуває поширення інноваційний тип розвитку аграрних підприємств. Його основною характеристикою є перенесення акценту на використання принципово нових прогресивних технологій, перехід до випуску високотехнологічної продукції тощо. Це не тільки додаткові витрати, а насамперед, якісні, структурні вдосконалення у межах нових підходів і рішень щодо забезпечення конкурентоспроможності галузі.

В аграрних підприємствах існують певні особливості формування й розвитку інноваційного процесу (рис. 1).

Особливості формування й розвитку інноваційного процесу в аграрних підприємствах:	
→	значні відмінності регіонів країни за природно-кліматичними умовами і спеціалізацією виробництва;
→	різноманітність видів виробленої сільськогосподарської продукції, продуктів її переробки, істотна різниця в технології обробки продукції, утримуванні й годівлі;
→	велика розбіжність у періодах виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки;
→	наявність великої різноманітності типів виробництва за різними організаційно-правовими формами та формами власності, розмірами, спеціалізацією, підпорядкованістю, кооперацією тощо;
→	велика залежність технологій виробництва в сільському господарстві від природно-кліматичних умов, дорожньо-транспортних мереж, віддаленості від постачальницьких центрів і ринків збуту продукції тощо;
→	відособленість аграрних товаровиробників, віддаленість від інформаційно-консультаційних служб і організацій, які продукують науково-технічну продукцію;
→	різний соціально-освітній рівень працівників аграрних підприємств;
→	відсутність чіткого і науково-обґрунтованого організаційно-економічного механізму передачі досягнень науки аграрним товаровиробникам і, як наслідок, суттєве відставання галузі щодо впровадження інновацій у виробництво

Рис. 1. Особливості формування й розвитку інноваційного процесу в аграрних підприємствах

Джерело: узагальнено авторами за даними [1]

Інноваційний потенціал формує здатність аграрних підприємств конкурувати на внутрішньому та зовнішньому ринках і допомагає уникнути економічної кризи [1]. Основною метою інновацій в аграрній сфері є забезпечення і дотримання екологічної та економічної основи ведення виробництва. В аграрному виробництві розроблення та впровадження інновацій зазвичай пов'язують з використанням у процесі виробництва нових високопродуктивних сортів, виведенням нових порід тварин, покращенням техніко-технологічної бази (купівля нової техніки) та використанням ресурсозберігаючих технологій. Проте, має місце наявність низки чинників, які негативно впливають на інноваційну діяльність. Одним з основних серед них вважаємо відсутність достатніх інвестиційних ресурсів у підприємствах.

Незважаючи на існуючі складності, проблеми та особливості, привабливість аграрної сфери дедалі зростає. Перед аграрними підприємствами відкриваються широкі перспективи у зв'язку зі зростанням попиту на продовольство, відсутністю можливості розширювати посівні площі й нарощувати продуктивність сільського господарства основних аграрних країн. Для завоювання позицій у постійній конкурентній боротьбі в умовах глобалізації та інтернаціоналізації підприємства аграрної галузі мають повною мірою використовувати наявні об'єктивні переваги та зосередитись на досягненні конкретних цілей, таких як:

- розвиток високотехнологічного агропромислового виробництва;
- розроблення високотехнологічних інвестиційних проектів для виробництва економічно привабливих культур;
- технічне переоснащення сільськогосподарського виробництва;
- збільшення обсягів виробництва та ефективності переробки органічної продукції;
- налагодження тісних зв'язків з науковими та освітніми установами;
- формування інноваційної культури всередині підприємств та створення стимулів до участі в інноваційних процесах усіх працівників;
- створення системи постійного та якісного оновлення людського капіталу через підвищення рівня його знань, навичок і кваліфікації [2].

Досягти поставлених цілей можна за допомогою залучення зовнішніх фінансових ресурсів, використання зарубіжного досвіду впровадження інновацій в аграрній сфері, навчання працівників, консультацій зі спеціалістами у сфері інноваційної діяльності тощо.

Інноваційна діяльність є важливою складовою прискорення розвитку як аграрних підприємств, так і галузі в цілому. Саме в аграрній сфері, на відміну від інших, розвиток інновацій відбувається більш повільно, що вимагає особливої уваги з боку як самих підприємств, так і державних інституцій.

Список використаних джерел

1. Опружак С. С. Інноваційна діяльність в сільському господарстві [Електронний ресурс] / С. С. Опружак // Матеріали VIII всеукраїнської практично-пізнавальної конференції "Інноваційна діяльність в сільському господарстві" – Режим доступу до ресурсу: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/38-vosma-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-konferentsiya-naukova-dumka-suchasnosti-i-majbutnogo/90-innovatsijna-diyalnist-v-silskomu-gospodarstvi>.

2. Романчук О. М. Проблеми інноваційного розвитку аграрних підприємств Житомирської області (за матеріалами соціологічного дослідження) / О. М. Романчук. // Вісник Житомирського національного агроекологічного університету. – 2013. – С. 206–2015.